

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לב"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקעה

ערב שבת-קודש
פרשת מטות
כ"ב בתמוז ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לוח השבוע

טוב – שלוש סעודות. מי שלא הספיק להחליט על-דבר קיום הוראה זו ושל לימוד ענייני 'בית הבחירה' לפני בין-המצרים, עליו להחליט זאת בהקדם, ויפה שעה אחת קודם.⁶ גם אנשי ובנות ישראל⁸.

ומובן אשר אלה שלא עשו בפועל ככל הפעולות דלעיל בזמנן – כדאי להשלימן גם לאחר מכן.⁷ "מובן בפשטות, שכל הנ"ל שייד גם אנשי ובנות ישראל⁸".

ביהתועדויות תשמ"ו ח"ג ס"ע 593).
(6) "על-פי פסק-דין שו"ע או"ח סי' תקע"א סי"ג".
(7) מתוך: פתח-דבר להלכות בית הבחירה להרמב"ם עם חידושים וביאורים של הרבי (הוצאת קה"ת, מוצש"ק מברכים מנ"א, תשמ"ו, ברוקלין נ.י.).
(8) ליקוטי-שיחות כרך כד עמ' 266. ולהעיר שנשים חייבות לסייע במצות בניין ביהמ"ק (הלי בית הבחירה פי"א ה"י"ב), ושהערה זו שייכת להוספות שהורה הרבי בכל העניינים מ"ז בתמוז ואילך.

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת מטות

כ"ג בתמוז – מברכים החודש מנחם-אב

שיעור חומש דהיום – עד "בערבות מואב" (לג,מט).

השכם בבוקר – אמירת תהילים בציבור.

אחר-כך לומדים כשעה מאמר הסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך – התפילה.

הפטרה: "דברי ירמיהו" (ירמיהו א,א-ב,ג).

המולד: יום שישי בשעה 9:20 ו-10 חלקים.

מברכים החודש: ראש חודש מנחם-אב ביום השבת-קודש. אין אומרים "אב הרחמים".

אחר התפילה – התוועדות בבית-הכנסת.

מנחה: קוראים בתורה (וכן בשני והמישי הבעל"ט) לכהן – עד "לעיני כל מצרים" (לג,ג. כמנהג העולם). ללוי – עד סוף כל המסעות (לג,מט); ולשלישי – מ"וידבר ה'... בערבות מואב..." עד "לרשת אותה" (לג,ג-ג).

פרקי-אבות – פרק א'.

יום ראשון

כ"ד בתמוז

שיעור חומש דהיום – עד "לרשת אותה" (לג,ג,מט).

יום שני

כ"ה בתמוז

שיעור חומש דהיום – מ"והתנחלתם" (לג,ג,נד). ומכאן ואילך – כרגיל.

יום שלישי

כ"ו בתמוז

שיעור חומש דהיום – מ"והתנחלתם" (לג,ג,נד). ומכאן ואילך – כרגיל.

יום רביעי

כ"ז בתמוז

שיעור חומש דהיום – מ"והתנחלתם" (לג,ג,נד). ומכאן ואילך – כרגיל.

יום חמישי

כ"ח בתמוז

שיעור חומש דהיום – מ"והתנחלתם" (לג,ג,נד). ומכאן ואילך – כרגיל.

יום שבת

כ"ט בתמוז

שיעור חומש דהיום – מ"והתנחלתם" (לג,ג,נד). ומכאן ואילך – כרגיל.

יום ראשון

לוח השבוע

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ב בתמוז ה'תשס"ה – כ"ט בתמוז ה'תשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ב בתמוז	ה' טוען ונטען.. בפרקים אלו.	ה' מטמאי משכב ומושב. פרק ז.	מ"ע רמו.
ש"ק	כ"ג בתמוז	פרק ד-ו.	פרק ח.	מ"ע רמו.
א'	כ"ד בתמוז	פרק ז-ט.	פרק ט.	מ"ע רמו.
ב'	כ"ה בתמוז	פרק י-יב.	פרק י.	מ"ע רמו.
ג'	כ"ו בתמוז	פרק יג-טו.	פרק יא.	מ"ע רמו.
ד'	כ"ז בתמוז	פרק טו. ה' נחלות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יב.	מ"ע רמו. רמח.
ה'	כ"ח בתמוז	פרק ג-ה.	פרק יג.	מ"ע רמח.
ו'	כ"ט בתמוז	פרק ו-ח.	ה' שאר אבות הטומאות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רמח.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן וציצית ותפילין	זמן ק"ש	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	לפני 72 ד'	לפני 120 ד'								
ו', כ"ב בתמוז	4.32	3.30	4.57	5.59	9.19	12.47	1.21	7.39.8	8.06	
ש"ק, כ"ג בתמוז	4.33	3.31	4.58	6.00	9.19	12.47	1.21	7.39.1	8.06	
א', כ"ד בתמוז	4.34	3.33	4.59	6.00	9.19	12.47	1.21	7.38.3	8.05	
ב', כ"ה בתמוז	4.35	3.34	5.00	6.01	9.19	12.47	1.21	7.37.6	8.04	
ג', כ"ו בתמוז	4.35	3.35	5.01	6.02	9.20	12.47	1.21	7.36.8	8.03	
ד', כ"ז בתמוז	4.36	3.36	5.01	6.02	9.20	12.47	1.21	7.35.9	8.02	
ה', כ"ח בתמוז	4.37	3.38	5.02	6.03	9.20	12.47	1.21	7.35.1	8.01	
ו', כ"ט בתמוז	4.38	3.39	5.03	6.03	9.21	12.46	1.20	7.34.2	8.00	

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
מטות	7.03	7.18	7.10	7.19
מסעי	6.57	7.12	7.05	7.14

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מור"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

באמירת שיר המעלות וכגוונא בערבית, בקשר לפורס על שמע שבתחילת הסעיה, ולא בקדיש זה, עיי"ש.

ובשערה-הכולל (פ"ג סכ"ז, שגם הוא נסמן שם) כתב, שלא תיקנו לומר את היה רצון' בשביל הקדיש, "שאם-כן, היה [להם] לקבוע אגדת חז"ל על פסוק, כמ"ש שם בשו"ע" [צ"ע, הרי בשו"ע משמע ש'יהי רצון' דינו כאגדה?], וביאר, שבסידור פסק רבנו לומר כאן קדיש "משום שבפע"ח ומשנת חסידים לא נמצא כלל היה רצון' כאן, ואעפ"כ פסקו לומר קדיש דרבנן משום שזהו עניין ד' חלקי התפילה המיוסדים מקדמונים [אבל לכאורה, גם אחר 'אין כאלוקינו' הקדיש הוא בין עולם לעולם, ומכל-מקום מוסיפים אגדה]. ומה שהנהיג אדמו"ר לומר היה רצון', שכן הוא בסדר היום (בנוסח אחר) ובסידור של"ה ובסידור האריז"ל (בלא כוונות ע"פ הסוד).

אמנם הרה"ר ר' לוי יצחק ש"י ראסקין, דומו"צ דחסידים חב"ד בלונדון, מבאר שאין צורך כלל בתוספת אגדה לגבי קדיש שאחר תפילה. ואף שאומרים קדיש דרבנן, הרי יש עוד כיו"ב, כי העיקר הוא עצם היכולת לומר קדיש, ומסיבה כלשהי ייתכן לומר קדיש אחר, כגון מנהגנו אחר אמירת 'כגוונא' שהוא קטע מס' הזוהר שבו מבואר הפסוק "ה' אחד ושמו אחד", ואומרים לאחריו חצי-קדיש (ראה בספר-המנהגים עמ' 27 בהערה ד"ה חצי קדיש). וכן באליהורבה סימן רצ"ב סקי"ח תמה למה נהגו בכמה מקומות לומר קדיש יתום אחרי פרקי-אבות ולא קדיש דרבנן (וכן כתבו 'מנהגים ורמיישא' אות צב, ו'מנהגי פיודא' סימן ו' ו'מנהגי וירצבורג'. וכן יש מנהג לומר קדיש יתום אחר "במה מדליקים" בליל שבת – הובאו בנטעי-גבריאל הלכות פסח ח"ג בהערות סוף פרק מא, ועוד). וע"ע.

אגב, הערה זו מתייחסת ל'חצי קדיש' שזכר בתחילת העמ' הקודם (26), בסוף הקטע "קודם תפילת ערבית", ובטעות נדפסה שלא במקומה. ההערה עצמה נכתבה ע"י הרב גרונור ש"י בתחילה בהוספות לשו"ע ח"ב (ס"ע 830) ובשנית בהערות וציונים לסידור עם דא"ח עמ' 734 (לדף קעא ע"א).

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" שירות הביטה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

עניין הנדרים מדגיש את גודל מעלת ישראל

כל אחד ואחד מישראל, בכל הזמנים ובכל המקומות, בכוחו לפעול בכל דבר שנעולם שתהיה בו קדושה דקרבן □ גם היכולת להפוך דבר שהיה קודם לכן אסור, לדבר מותר – "אתהפכא חשוכא לנהורא" – מעידה על כוחם הרב של ישראל □ תוכנם הפנימי של הנדרים קשור במיוחד לימי "בין המצרים" □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

קדושת קרבן, ובלשון הגמרא' – "קוננות קדושת הגוף ניתה". והנה, אף-על-פי שבגדר נמשכת קדושת קרבן – יש בו חידוש גדול לגבי קרבן: בנוגע לקרבן – ישנן כמה וכמה הגבלות: הן בנוגע להחפצא דהקרבן – שאין להקדיש קרבן אלא מדברים הראויים להקרבה בלבד, "מחמשה מינין בלבד, מן הבקר ומן הכבשים ומן העזים ומן התורים ומן בני היונה"⁵, ו"תמימין ומוכחרין"⁶, והן בנוגע לפעולה האדם שמקדיש הקרבן – שאין להקדיש קרבן אלא בזמן שבית-המקדש קיים.⁷

א. בהתחלת פרשת מטות – לאחר ההקדמה "וידבר משה אל ראשי המטות גו" – נאמר: "איש כי ידור נדר לה", ודרשו חז"ל: "עד שידור בדבר הנדרור", "עיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפס בדבר הנדרור, כגון שאומר כיכר זה עלי בקרבן"⁸.

כלומר, עניין הנדר אינו איסור וכו' בלבד, אלא יש בו גם חלות קדושת קרבן (ולכן נאסר כו'), וכשם שכשמקדיש בהמה לקרבן נעשית הבהמה קודש, כמו כן כשאומר הרי עלי בשר זה כעולה ושלמים, או שאומר קונם בשר זה עלי, שהקונם הוא לשון קרבן, אזי חלה עליו

1 ל.ג.
2 נדרים יג, א. יד, א.
3 שו"ע י"ד ס"ד ס"א. וראה משנה-למלך ריש הל' נדרים, שנדר בלשון איסור סתם (שלא התפסו בקרבן), "מדיון יד הוא דמהני שכשהוא אומר הרי זה אסור עלי אנו גומריין דברים בקרבן", עיי"ש.
4 כתובות נט, רע"ב.
5 רמב"ם ריש הל' מעשה הקרבנות.
6 רמב"ם ריש הל' איסורי מובח.
7 ראה רמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ח ה"ח.
8 ואף ש"צריך ליהדר שלא ידור שום דבר... יאמר בלי נדר" (שו"ע י"ד ס"ג ס"ד) – הרי (נוסף לכך שאין זה אלא מפני החשש שמא לא יקיים נדרו*) יש אופנים שבהם מותר לנדור לכתחילה, ולדוגמא: בעת צרה (שם ס"ה),

(⁹ ולהעיר מלוקית (פרשתנו פכ, סע"ב) "עכשיו שנתמעטו הלבבות צריך לומר בלי נדר", דמשמעות העניין (ולאורה) שעכשיו אין לנו כח להמשיך בחי' זו. אבל, כיוון שהדין ברור דנדר חל גם עכשיו, עכ"ל שלא זה כוונת הלוקית, כי"א ע"ד שהתורה על הרוב תדבר ולכן צ"ל כו'. וכו"ב.

מה-שאינ-כן בנוגע לנדר – אף שחל עליו קדושת קרבן, אין בזה ההגבלות דקרבן: בנוגע להחפצא שאוסר על עצמו כקרבן – הרי זה לא רק בדברים הראויים ליקרב על גבי המזבח, אלא בכל הדברים שבעולם, ובנוגע לפעולת האדם שאוסר הדבר כקרבן – הרי זה לא רק בזמן שבית-המקדש קיים, שיכולים להקדיש ולהקריב על גבי המזבח, אלא גם לאחר חורבן בית-המקדש, בזמן הגלות, בחוץ לארץ ובליילה – מותר לנדרו¹⁰, וחלות הנדר הוא מכוח קדושת קרבן¹¹.

והידוש נוסף בנדרים לגבי כל דיני התורה כולה – שהחייב בכל דיני התורה אינו אלא בגדול¹² (זכר – בן י"ג שנה ויום אחד, ונקבה – בת י"ב שנה ויום אחד), ואילו החייב בנדרים מן התורה הוא גם בקטן (מופלא הסמוך לאיש), "קטן" בן י"ב שנה ויום אחד וקטנה בת י"א שנה ויום אחד, אם יודעים לשם מי נדרו... נדריהם נדרו¹³.

ג. על-פי זה מובן איך שבעניין הנדרים מודגש גודל מעלתן של ישראל:
כ"א אחד ואחד מישראל (לא רק כהן או לוי),

¹⁰ "לזרווי נפשיה" (שם ס"ו), ואפילו בנדר איסור – "מי שנדר נדרים כדי לכוון דעותיו ולהתקן מעשיו הרי זה רצו ומשובח" (אלא שאין להרבות בזה כו' (שם ס"ז)).
¹¹ ראה מ"מ שבהערה 3.
¹² נידה מה"ב, רמב"ם הל' נדרים רפ"ב. טושו"ע י"ד ר"ס ר"ג. פרש"י פרשתנו ל"ד.
¹³ ולאחרי שגילתה תורה שמופלא הסמוך לאיש נדרו נדר, ידענין שכן הוא גם בנדר הקדש (דקרבנות).
¹⁴ ע"פ ל' הכתוב – ישעיה כו"ג, וראה לקו"ת דרושי ר"ה ס"א.
¹⁵ משא"כ במחשבה, כי, "דברים שבלב אינם דברים" (נדרים כח, א. וש"א. ו'ו). ולהעיר, שהצורך בדיבור דווקא מרגיש את הפעולה גם בחיצוניות העולם, מלשון העלם (לקו"ת שלח ל"ד, ובכ"מ), שכדי לפעול בו לא מספיקה פעולת המחשבה*, אלא יש צורך גם בדיבור (וראה גם

¹⁶ אף שמצינו בצדיקים שפעלו בחיצוניות העולם (גם ע"י מחשבתם בלבד, ולדוגמא: "נתן עיניו בו כו"ו" (ברכות נח, א. ושי"ג, גם ונביקור) בעניני טוב וברכה - שע"י מחשבתם בלבד פעלו המשתכח טוב וברכה בשמיות העולם ממס, כידוע בכ"כ סיפורי צדיקים, מעשה רב (ראה לדוגמא - לקו"ת ח"א בתחלתו).

קדיש דרבנן אחר הלימוד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

א. ב"סדר תפילות כל השנה" הנדפס ברמב"ם סוף ספר אהבה, איתא: "קדיש דרבנן. כל עשרה מישראל או יתר שעוסקין בתלמוד תורה שעל-פה ואפילו במדרשות או בהגדות, כשהן מסיימין אומר אחד מהן קדיש בנוסח זה... [אצלו ההתחלה היא מנוסח 'קדיש הגדול', וממשיך עד 'דאמירן בעלמא', וממשיך 'על ישראל'] וזהו הנקרא קדיש דרבנן".

דהיינו, שחובת אמירת קדיש זה חלה על כל לימוד בתורה שבעל-פה, ואפילו על ההגדות. וכן מובא ב'משיחות כ"א אדר ה'תשמ"ח – סיום השלושים להסתלקות הרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע', ס"ב (ס' השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 317, ללא ציון לרמב"ם): "בקדיש דרבנן – לא רק אחר לימוד פלפולא דאורייתא או הלכות התורה, אלא גם אחר לימוד האגדה, כמו לימוד 'עין יעקב', על-ידי אנשים פשוטים שאינם שייכים ללימוד דף היומי, הלכה יומית וכיו"ב...". הרי ברור, שאחרי פלפול או הלכות צריך לומר קדיש דרבנן (ובמכל-שכן מלימוד האגדה).

והנה קטע זה מהרמב"ם הובא במג"א (סי' נד ס"ק ג), ומסיים: "אבל בליקוטי פרדס [מהדורת ירושלים עמ' 99] כתב, וז"ל: 'כשהציבור אומרים פסוק או משנה, צריכין לומר קדיש, לפיכך אומרים קדיש אחר פסוקי-דומרה, ואף אחר משנה כגון במה מדליקין, ואומר בסיומן אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא, דהיינו כקריאת התורה כדי לקדש, שאין מקדישין אלא בסיום הפסוק או דרשת הפסוק' עכ"ל. ואם כן יש לומר שגם כוונת הרמב"ם בחיבורו לומר הגדה אחר תורה שבעל-פה, ולומר אחר-כך קדיש... וכן מנהג כל ישראל לומר אחר פרקים [=פרקי-אבות] ואין כאלוקינו ובמה מדליקין הגדת אמר רבי אלעזר כו', אם-כן גם כשלומדין משניות יש לומר הגדה אחריו כדי לומר קדיש" עכ"ל. והוסיף הפרמ"ג (באשל-אברהם סוף ס"ק זה) שאחר הלכה יאמרו ר' חנניא בן עקשיא וכדומה כדי לומר קדיש דרבנן. אבל בשו"ע רבנו הזקן (סו"ס נד) העתיק רק את דברי ליקוטי הפרדס, ולא הזכיר אלא אגדה ומשניות בלבד.

ולמעשה, מלבד אלו – אין נוהגין לומר קדיש על לימוד תורה שבעל-פה, כמו על שיעורים בנגלה בחסידות ובשו"ע (וכן 'דף היומי' ו'הלכה יומית' הנוכרים בשיחה הנ"ל) בשיבות או בבתי-כנסת (וכן על חזרת מאמרים ושיחות), וכן עמא דבר. וצ"ע.

ב. אגב, אדמו"ה הוסיף שם במוסגר כדלהלן: "ואם כן, גם כשלומדין משניות יש לומר איזה אגדה בסיומן כדי לומר קדיש לאחריה (אבל אחר "איזהו" – די בסיום תפילת "יהי רצון")." ולכאורה הכוונה לומר ש"יהי רצון" (שמקורו באבות פ"ה מ"כ), אף שתוכנו תפילה, ואינו "דרשת הפסוק", נחשב כ'הגדה'. ולא נתבאר הטעם.

במהדורה החדשה של השו"ע שם ציין למוסגר זה את ה'סדר היום' (סדר עבודה בסופו), אבל שם כתוב רק לומר "יהי רצון", ולא שזה מועיל לאמירת הקדיש, כי שם לא נזכר קדיש כלל. כמו-כן ציין שם לפסקי הסיידור, ומסתמא כוונתו לאות סה, השייכת לסעיף זה בשו"ע, אבל שם דן רק

"על שלושה דברים העולם עומד"

שמעון הצדיק היה משיידי כנסת הגדולה; הוא היה אומר: על שלושה דברים העולם עומד - על התורה ועל העבודה ועל גמילות-חסדים (פרק א, משנה ב)

פירוש רבינו עובדיה מברטנורא:

על התורה – שאלמלי לא קיבלו ישראל את התורה, חוקות שמים וארץ לא שמתו. ועל העבודה – עבודת הקרבנות. שכך שנינו במסכת תענית [כו,ב]: אלמלא מעמדות, לא נתקיימו שמים וארץ. ומצינו שבשביל הקרבנות שהקריב נח, נשבע [הקב"ה] שלא יביא מבול לעולם, הרי שהעולם עומד על הקרבנות. ועל גמילות-חסדים – דכתיב (תהילים פט): עולם חסד ייבנה. וגמילות-חסדים הוא לשמח חתנים, ולנחם אבלים, ולבקר חולים, ולקבור מתים, וכיוצא בזה.

פירוש כ"ק ארמו"ר:

ידוע ששלושה עמודים אלו הם כנגד שלושת האבות: אברהם – גמילות-חסדים והכנסת-אורחים; יצחק – שהיה עולה תמימה, עניינו עבודה, תפילה כנגד קרבנות תקנום; ויעקב – עניינו תורה, כמו שנאמר, "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל".

ונשאלת השאלה: לפי זה היה צריך להיות הסדר הפוך – גמילות-חסדים (אברהם), עבודה (יצחק), תורה (יעקב)? ומה גם שכן הוא סדר עבודת היום: גמילות-חסדים (נתינת צדקה לפני התפילה), עבודה (עבודת התפילה), תורה (לימוד התורה – מבית-הכנסת לבית-המדרש)!

ויש לומר, שהרי המציאות היא שמן התורה יודעים על עבודה וגמילות-חסדים.

ועוד יש לומר, דהנה עיקר הפעולה בעולם לעשות לו יתברך דירה בתחתונים היא על-ידי התורה. שכן, תורה עניינה המשכה מלמעלה למטה דווקא, אשר עם היותה ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים, עד בלי גבול, להיותה חכמתו ורצונו של הקב"ה – היא מתלבשת בשכלו המוגבל של האדם, ועד שמתלבשת בענייני העולם (פסקי דינים לגבי הנהגה בעולם), שעל-ידי זה משתנה העולם בהתאם לתורה. וכלן, כשמדובר בשלושה דברים שעליהם העולם עומד – מקדים התנא עמוד התורה.

(ספר השיחות תשי"ג, כרך ב, עמ' 653)

* * *

יש קשר מיוחד בין בעל המאמר – שמעון הצדיק – לגמילות-חסדים:

בגמרא מסופר: "ארבעים שנה שישמש שמעון הצדיק, היה גורל (להשם) עולה בימין", וימין מורה על חסד וקירוב, כמאמר, "ימין מקרבת". והיינו שעבודתו של שמעון הצדיק היתה בקו החסד. והדבר נרמז גם בשמו, שכן התואר "צדיק" מורה (בפשטות) על אדם המצטיין בצדקה וחסד (גמילות-חסדים), ככתוב "כי צדיק ה', אוהב צדקות".

והוראה זו באה בהמשך למשנה הקודמת: "והעמידו תלמידים הרבה", עניין של השפעה וקירוב.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת נשא היתשמי"ב – בלתי מוגה)

התורה, ולכן, קדושתם אינה אלא על-פי התנאים שחייבה החכמה העליונה (תורה, חכמתו של הקב"ה), מה-שאי-כן קדושת הנדרים, מכיוון שנעשית על-ידי ישראל⁵, שאמרה תורה¹⁹ שישראל קדמו לתורה,

מחד גיסא, "נדרים סייג לפרישות", ומאידך גיסא, "לא דיך מה שאמרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים?"

למעלה מהתורה (חכמה), יכולים הם להמשיך ולהתפיס בקדושת קרבן גם דבר שלא חל בו הקדושה על-ידי התורה²⁰.

ג. ועוד עניין עיקרי (ונעלה יותר) בפרשת נדרים – התרת נדרים: אף-על-פי שבכתוב לא נתפרש התרת נדרים על-ידי חכם (כי אם הפרה על-ידי האב או

ואינו מוסיף (עכ"פ בתור פירוש נוסף) שרבותינו למדו מזה התרת נדרים על-ידי חכם – הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו" (חגיגה שם). והטעם שאינו מוסיף דרשה זו – מובן בפשטות – להיותה היפך פשוטו של מקרא "לא יעשה דברו חולין", כי, על-ידי התרת הנדר (לא באופן של הפרה, מכאן ולהבא, אלא שעוקר הנדר מעיקרו)* לא נעשה דברו חולין (שעכשיו נשתנה הדיבור ונעשה חולין), אלא דברו בטל ונעקר מכל וכל, כאילו לא היה דיבור מעולם.

25) וצ"ע מדוע כותב רש"י הלשון "הפרת נדרים כו" – היפך מ"ש בד"ה שלאח"ז "שהחכם בלשון התרה ובעל בלשון הפרה כלשון הכתוב כאן, ואם חלפו אין מותר ואין מופר", וראה לקמן בשה"ג להערה 27.

26) וכן בהמשך פירושו, "זה הרב... מיעוט הוא שהחכם בל' התרה כו'".

27) וראה לקר"ש ח"ג עמ' 107 הביאור בזה – דלכאורה אינו מובן: אף שאמירת פרשה זו "אל ראשי המטות" מוכיחה שיש עניין מיוחד בנדרים השייך ל"ראשי המטות", מנא ליה לרש"י

19) כמאד"ל (כ"ר פ"א, ד) שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, אפילו לתורה, שנאמר צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל. 20) ראה ספהמ"צ להצ"צ מצוות נדרים (רמ"צ מב, סע"ב ואילך). אוה"ת פינחס עמ' אקצה. ומבאר גם השייכות לעניין הדיבור דווקא – לפי שאותיות הדיבור הם למעלה מהחכמה, מקור החכמה (וראה גם לקו"ת פרשתנו (פכ.ב. פג.ב), שעל-ידי הדיבור נמשך בחי' המקיף וכו').

21) ומודגש יותר בסיום הפרשה שהכתוב מסכם תוכן הפרשה – "אלה החוקים אשר ציווה ה' את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה בית אביה" (לוי), ואינו מזכיר כלל ע"ד התרת נדרים על-ידי חכם.

22) חגיגה י"א – במשנה, וש"ג. וראה רמב"ם הל' שבועות פ"ו ה"ב: דבר זה אין לו עיקר כלל בתורה שבכתב, אלא כך למדו ממש רבינו מפי הקבלה.

23) פרש"י חגיגה שם. 24) אף שבפסוק "לא יחל דברו" (לג), מפרש רק "כמו לא יחל דברו, לא יעשה דברו חולין",

¹⁹ שלכן, "המקדש אשה על-מנת שאין עליה נדרים... הלכה אצל החכם והתיר לה, הרי זו מקודשת" (נרמכים הל' אישות פי"ח - מכתובות עד, רע"ב).

והנה, התרת נדרים הוא עניין נעלה יותר מאשר הנדרים עצמם:²⁸ בעניין הנדרים (שהאדם אוסר על עצמו דבר המותר לו) מצינו סתירה (לכאורה) במאמרי חז"ל: מחד גיסא – "נדרים סייג לפרישות"²⁹, ולאידך גיסא – "לא דיין מה שאסרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים"³⁰ (בתמיה). והתיווך בזה³¹ – שמדובר אודות שתי דרגות שונות: מי שעדיין לא הגיע לדרגה נעלית בעבודת ה', וקוק לפרוש גם מדברים המותרים, "קדש עצמך במותר לך"³², כי, גם "המותר לך" יכול לגרום אצלו מצב של ירידה כו"³³, ועל זה אמרו "נדרים סייג לפרישות"; אמנם, מי שכבר הגיע לדרגה נעלית בעבודת ה' שאין מקום לחשוש שהדבר המותר יגרום אצלו מצב של ירידה – אין לו לפרוש מענייני העולם ("דיין מה שאסרה לך התורה"), אלא אדרבה, עבודתו

בפשט"מ שקאי על התרת נדרים, היפך עניין הנדרים! – די"ל, שעיקר החידוש בפרשה זו הוא (לא עצם החיוב ונדרים, שמוכן מעצמו כו', אלא) פרטי הדינים דהפרת נדרים על-ידי האב והבעל, ולכן, מסתבר לומר שגם השייכות ל"ראשי המטות" היא בעניין הפרת נדרים, תוכנה של הפרשה – "למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה כו". ועצ"ע.²⁸ ומטעם זה לא נתפרש (התרת נדרים על-ידי חכם) בתורה – להיותו מבחי' נעלית כזו שאינה יכולה להתפרש בתורה שבכתב, כי אם, בתורה שבעל פה שנקראת דברי סופרים (ראה אוה"ת פרשתנו עמ' א'רע"ט). ועיי"ש (עמ' א'רע"ח ואילך) בביאור העילוי ד'היתר נדרים פורחים באויר". ובסיום העניין מביא פשטות לשון המשנה (הגיגה שם) "הן הן גופי תורה" – ש'היתר נדרים שאינו מביא בתורה כלל כ"א ברמו אינו נמשך מבחי' גופא דאורייתא . . כי אם מבחי' נשמתא דאורייתא שלמעלה מבחינה גופא".²⁹ אבות פ"ג מ"ג. רמב"ם הל' נדרים פ"ג הכ"ג.³⁰ ירושלמי נדרים פ"ט ה"א. רמב"ם הל' דעות בפ"ג.³¹ ראה לקו"ש ח"ד עמ' 1076 ואילך. ח"ג עמ' 107 ואילך. ועוד.

²⁸ ואולי י"ל שרש"י מדייק הלשון "הפרת נדרים" ואף שחכם מתיר את הנדר כדי לרמז שההכרח לפרושו. הוא מתוכן הפרשה בעניין הפרת נדרים (דאג ובעל) ודחוק.

פרשת מטות

פרשת מטות

פרשת מטות נקראת לעולם בימי בין המצרים. סופם של ימים אלו להתהפך ל"ימים טובים וימי ששון ושמחה" (רמב"ם סוף הלכות תעניות); ועניין זה בא לידי ביטוי בשלושת הנושאים המרכזיים שבפרשתנו.

פרשת נדרים – מדובר בה על האפשרות של הפרת נדר, דהיינו שלא מוכרחים להתנתק מענייני העולם (על-ידי נדר), אלא יש בכוחנו להעלותם ולהופכם לקדושה.

מלחמת מדיין – מסופר על חלוקת השלל של מדיין והכשרתם של כלי מדיין, כלומר, טהרת השלל והעלאתו לקדושה.

נחלת בני גד ובני ראובן – שבטים אלו העדיפו את עבר הירדן בגלל היותו ארץ מקנה, ורצו להיות רועי צאן, הרחק משאונה של עיר ובמנותק מ'העולם'; אך משה הבהיר להם שעיקר העבודה היא המלחמה בחומרי העולם כדי לבררה ולזככה, "האחיצים יבואו למלחמה ואתם תשבו פה".

(לקוטי שיחות, בין-המצרים תשמ"ז)

וידבר משה אל ראשי המטות (ל,ב)

ההכרעה במה לנדור ובמה טוב שלא לנדור חייבת לבוא דווקא מנשיא – "ראשי המטות". שכן, הנודר נדר ומפריש את עצמו מדבר מסויים עושה כן בגלל חששו שההתעסקות באותו דבר עלולה להורידו מדרגתו. ומכיוון שעניין זה אינו שווה לכל נפש, אלא הוא תלוי במצבו האישי המדוייק של כל יחיד ויחיד, מובן שההחלטה הסופית צריכה לבוא מנשיא; רק הוא בכוחו לקבוע בכירור אם עבודה זו מתאימה לאדם מסויים זה, אם לאו.

(לקוטי שיחות, כרך ב, עמ' 693)

זה הדבר אשר ציווה ה' (ל,ב)

כשיהודי עוסק בתורה – הוא עוסק ממש באותו דבר עצמו שציווה ה' למשה בסני.

(לקוטי תורה במדבר עמ' פב)

איש כי ידור נדר לה' (ל,ג)

האומר פירות אלו עלי קורבן... הרי אלו אסורין עליו, מפני שאפשר שידור אדם קורבן ויעשה בהמה שהיתה חול קורבן ותאסר (רמב"ם הלכות נדרים פ"א)

בא וראה עד היכן מגיע כוחו של הדיבור, שהוא מסוגל להפוך חול לקודש – להחיל קדושת קורבן על בהמה של חולין. מובן אפוא כי אסור לזלזל בכוח זה ויש להקפיד להשתמש בו אך ורק לדברים רצויים.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת מטות-מסעי תשמ"ח)

(היכל מנחם' כרך ג' עמ' צג-צד) שיגר לו הרבי מכתב ובו נאמר בין השאר:

על-פי החזקה דשליח עושה שליחותו וודאי מסר חתנו הרב [=קרוק, רב מושב חמד באה"ק] שליט"א תוכן שיחתנו על-דבר אגודת-הרבנים דאהקת"ו וכו', ולצער הרב לא נודע (על-כל-פנים לא נשמע כאן) – על-דבר פעולות וכו' ובכל זה.

על-פי שיטתי דעדיעתה שאינו זקוק להתעוררות מצדי, כיוון שזכה וקיבל תורה והדרכה פנים-אל-פנים מכ"ק אדמו"ר נ"ע ובמשך כמה וכמה שנים,

ולאחרי זה – במשך כמה וכמה שנים פעל ועשה על-פי זה במדינה ההיא ובתנאים ההם –

בכל זאת – לאור המצב המשוער (דלב ישראל ער הוא ביותר, מסטרא חדא – והעדר פעולה בזה (המשוער גם-כן) מצד אלה שצריכים להיות מדריכים מעוררים וכו', מסטרא תנינא – וכל ההסברות שבוה הרי כמאן דעביד (אפילו בכ"ף הדמיון) לא אמרין –

נהה מצורף בזה העתק מכתבי לאחד...

"ואפילו לא בלע"

"כפי שראיתי – הדיבור כאן עם פלוני

וכיוצא בו בענייני ארץ-הקודש ת"ו (כולל – דבני-ברק) לא רק שחסר ה"דערה-ערן" [=הפנמה], כ"א גם שמיעה כפשוטה אין אצלם, ואידי דטריד למיפלט לא בלע ואפילו לא נגע בו" – קבל הרבי במכתב להרב לנדא בקיץ תשכ"ט (איגרות-קודש, כרך כו, עמ' קסו).

הדפסת חידושי בנגלה

להלן קטע מיומן שנת הקהל תשמ"א עמ' 85-86:

"ביום ה' י"ז שבט (תשמ"א) היתה 'חידות' לאורחים. עם הרב אליהו לנדא (בנו של הרב יעקב לנדא, אב"ד דבני ברק) שוחח הרבי זמן די ממושך. בין הדברים שאלו לשלום אביו ואמר, שאילו לא היו החסידים מצניע-לכת והיו מדפיסים חידושי תורה בנגלה, היתה ההתנגדות לחסידות פוחתת. הרבי ביקש ממנו להשפיע על אביו שידפיס את חידושי-התורה שלו בנגלה."

(וראה פירוט יתר בשיחות-קודש תשמ"א, כרך ב, עמ' 800).

שיכול להוריד אותו למטה חס ושלום, ולכן פורש ממנו, אלא אדרבה – על-ידי זה שמגלה את הפנימיות, השורש ומקור, של הרבר הגשמי, "לראות בשורשו איך ששורשו גבוה מאוד נעלה, ועל-ידי זה פורש ממנו... ידי גילוי שורשו הנעלה כו'), ואין זה כמעלת הקרבן ממש, שהרבר הגשמי עצמו מתעלה ונכלל בקדושה בבחינת "ימין מקרבת"⁴⁰. וזהו החידוש שנעשה על-ידי התרת נדרים – ש"גם שנאסר הרבר מתהפך על-ידי התרת

גם העבודה ד"סור מרע" (באופן של פרישה כו') אינה על-ידי התעסקות והתבוננות בשפלותו של הרע כו', אלא על-ידי ההוספה ב"עשה טוב"

כעולה וכקרובן שהן קודש, ודבר הנדרר ומופרש בשורשו הגבוה למעלה כו"³⁷. ויש לומר שזהו על-דרך הדגשת שיטת החסידות – שגם בעבודה ד"סור מרע" (באופן של פרישה כו') אינה על-ידי התעסקות והתבוננות בשפלותו של הרע כו', אלא על-ידי ההוספה ב"עשה טוב" כו', ש"העשה טוב יהיה קודם לסור מרע, כי מעט אור (ועל-אחת-כמה-וכמה הרבה אור) דוחה הרבה מן החושך... אזי ממילא יפול הרע כו"³⁸.

אבל, לאידך גיסא, גם לאחרי שהעבודה היא על-ידי זה שממשיך בדבר הגשמי חלות הקדושה דקרובן – הרי זה רק כדי לפרוש ממנו, ובמילא, עיקר העבודה היא עדיין בבחינת "שמאל דוחה"⁴⁰, לדחות הגשמיות שלא יורידנו (אלא שהדחייה עצמה היא על-ידי

החכם להיות מותר, והרי איסור זה נעשה היתר... שביכלתו להפוך חשוכא לנהורא", היינו, שהרבר הגשמי עצמו נתהפך ונכלל בקדושה⁴¹ כמו קרבן⁴². וגם בהתרת נדרים מודגשת מעלתן של ישראל⁴³ (שלמעלה מהתורה⁴⁴) – במכל-שכן וקל-וחומר מעניין הנדרים עצמם – שלא זו בלבד שבכוחם וביכולתם לדחות הגשמיות על-ידי המשכת קדושה, אלא עוד זאת, שעל-ידי המשכת הקדושה מבררים ומזככים את הגשמיות להעלותו לקדושה.

37) לקו"ת שם פב, ב. פג, ב"ג. אוה"ת שם עמ' א"רצח.
 38) שהרי, עיקר ושליומת העבודה (כמצוות רצונך) היא בקו ד"עשה טוב", כי, לעתיד לבוא "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (זכריה יג,ב), ואז תהיה כל העבודה באופן של עליה בקודש בעילוי אחר עילוי עד א"ס (ראה אגה"ק סו"ס כו).
 39) לקו"ת שה"ש מה, ג.
 40) ל' חז"ל – סוטה מז,א. וש"נ. הל' ת"ת לארה"ז פ"ד הי"ו. וראה אוה"ת שם ע' א"רדע. א"שי.
 41) ע"ד אכילת שבת שגם התענוג מהמאכל הגשמי הוא מצוה. וראה לקו"ת פרשתנו פד, ג; וזהו מפירין נדרים בשבת.
 42) אוה"ת שם עמ' א"רדע. א"רפ. א"שיט. א"שכו.
 43) שהרי התרת נדרים היא על-ידי ישראל – לא רק "יחיד מומחה", אלא גם "אם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות".
 44) שהרי "דבר זה אין לו עיקר כלל בתורה שבכתב" (רמב"ם שבהערה 22), ועד שנחשב כ"דברי סופרים" (כנ"ל הערה 28), היינו, שנתגלה על-ידי הסופרים, בני".
 45) בהבא לקמן – ראה גם לקו"ת ש בין המצרים תשמ"ז.

מחד גיסא, היינו, שנמצאים במצב כזה שגשמיית העולם יכול לפעול ירידה כו', ולכן יש צורך לפרוש גם מדברים המתרים כו', "נדרים סייג לפרישות"⁴⁶; ולא ידך גיסא – שגם במצב של ירידה, הרי, לא זו בלבד שבכוחו של כל אחד ואחד מישראל לפרוש מגשמיית העולם על-ידי זה שממשיך בו קדושה דקרבן (עניין הנדרים), אלא יתירה מזה – שבכוחו וביכולתו לפרש ולזכך את גשמיית העולם ולהפכה לקדושה, אתהפכא חשוכא לנהורא (התרת נדרים).

והקריאה דפרשה זו בתורה⁴⁷ בזמן ד"בין המצרים" מהווה תינתן כוח לפעול כל זה בנוגע להירידה ד"בין המצרים" – שגם במצב של חורבן גלות, הרי, לא זו בלבד שבכוחו וביכולתו לדחות זה על-ידי התבוננות שירידה זו היא צורך עלייה, מכיוון שעל-ידי זה באים סוף כל סוף להעליו דגאולה העתידה וביתר המקדש העתיד (אבל החורבן והגלות גופא הם באופן של דחיה), אלא יתירה מזה – שבכוחו וביכולתו להפוך את החורבן והגלות גופא

46) ולכן, בזמן שביהמ"ק היה קיים היה סני בדאורייתא, ורק מצד ירידת הדורות דור אחר דור, שנשמעו הלכות ונכוונו באש וזה באהבות ותאוות גופניות כו', אזי יש צורך בסייגים וחומרות כו' (לקו"ת שם פה, א).

47) להעיר מאוה"ת שם עמ' א' שיג (בעניין הירידה דאתהפכא בכוח התורה) – "והו קריאה שבתורה שהוא בחי' המשכה וירידה... אומר דבר זה כשר שמכשיר גם בחי' נוגה שיכול להיות בו גילוי אוא"ס כו'".

48) זכריה ח, טו. וראה רמב"ם הל' תעניות בסופו.

49) קונטרס משיחות ש"פ פינחס.

50) להעיר מהמשך הפרשה (מטות לא, א-ג) בעניין מלחמת מדין, שהקב"ה אמר נקום "נקמת בני ישראל", ומשה אמר "נקמת הוי" – כו', הקב"ה חפץ ומקדש על כבודו של ישראל יותר מכבודו... ומשה (בשם ישראל) בהיפך, מרדק על כבודו של הקב"ה יותר מכבודו של ישראל (לקו"ת לוי"צ לוח"ג עמ' עזו), שבו מודגש תוקף האהבה שבין הקב"ה לישראל.

51) רואה גם לקו"ש חכ"ג עמ' 216 ואילך (ובהערה 73) – בקשר ובשייכות לתוכנו של החודש "מנחם אב".

52) להעיר מהשייכות ל"מטות" – מלשון חוץ ותוקף, בחי' "איתן" שבשמה (לקו"ת שם פג, א-ב).

התבודדות והתבוננות - באופן כשר

בהתוועדות י"ג בתמוז תשל"ט דיבר הרבי בהרחבה (ראה ספר 'מה רבו מעשיך ה' בהוצאת שמי"ר, עמ' 147-144) על כך שיש צורך לדאוג ל'מדיטציה' כשרה. כעבור מספר ימים פנה אל הרב לנדא באיגרת הבאה (ה'יכל מנחם' כרך א' עמ' מח-מט):

בי"ה, כ"ה תמוז ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח ווי"ח אי"א נוי"מ
עוסק בצרכי ציבור רב פעלים
מוה"ר יעקב שי' לנדא
רב ראשי ואב"ד דבני ברק
אחדשה"ט ביאות.

זה מזמן רב שהגיעני הידיעה על-דבר הפסק-דין בארץ הקודש – איסור גמור בהנוגע לטיפולים שונים הנעשים על-ידי "גורוי", כולל גם-כן ההתבודדות והתבוננות וכיוצא בזה.

אף שפסק-דין האמור, וכמדומה שנכלל גם בניסוחו, טעמו ונימוקו מפני שמעורב בהאמור גם עניין דעבודה זרה, על-כ"פנים אביוריהו דעבודה זרה, והרי זה מגי דברים דיהרג ואל יעבור, אבל עניין ההתבודדות והתבוננות וכי' כשלעצמם – לא הנ"ל שחידשו חיו טיפול זה ולא בהם תלויה הצלחתו חס ושלום. ומה שמעלים "קטורת" וכיוצא בזה אין זה עיקר בהאמור, כמובן ופשוט.

שלכן, על-פי סגנון חכמינו ז"ל וכי מפני השוטים יאבד עולמו, הצעתי שכדאי ונכון ואולי גם נחוץ שכבוד תורתו (בעצמו או על-כ"פנים על-ידי עושי רצונו) יבואו בדברים עם רופאים יראי-שמים ומומחים בשטח עצבים ומנוחת הנפש ומחלות הנפש וכי' ויטילו עליהם חובה (ויותר נכון – זכות) שיוסיפו לימוד בריפוי וטיפול בשטח זה על ידי התבודדות והתבוננות עצמית וכי', ואחרי כן יפרסמו זה ככל האפשר, – בפרט שנוסף שעל-ידי זה ירפאו כמה וכמה חולים הזקוקים לזה, יהיה זה גם-כן אמצעי יעיל לנתק אותם מה"גורוי" המושכים אותם בחבלי טיפול האמור, בראותם שאפשר הדבר להיעשות בלי קטורת, על-ידי איש או אשה יראי-

שמים וכי'. ובודאי לדכותיה דכבוד תורתו אין צורך באריכות.

ואולי זכות מיוחדת תהיה לכבוד תורתו בעסקנותו בהאמור, כיוון שבמדה ידועה כבר עשה הכנה לזה עוד בהיותו ברוסטוב, כפי שספרו לי, שהתעניין אז בשיטת מרת בלווטמקץ, ובשיטות הודו כפי שידעו אודותם אז, שה"גורוי", כנראה, תולדותיהם או תולדות תולדותיהם, ועל-כ"פנים יש להם כמה נקודות משותפות.

ויהי-רצון מה' יתברך רופא כל בשר ומפליא לעשות שיירפאו כל אחד ואחד מכל ענייני צער וחוסר בריאות וכי', כולל גם-כן הרפואה הכללית דעם ישראל כולו, וימים אלו ייהפכו לימי ששון ושמחה, ומועדים טובים.

בכבוד ובברכה לבשרות טובות בטוב הנראה והנגלה

ואמנם, בהמשך לאותה איגרת הודיע הרב לנדא לרבי כי שוחח על-דבר זה עם פרופסור לב שי', ומסר לו את העניין (ראה מכ' מתאריך כ"ט בכסלו תשל"ט – 'היכל מנחם' שם עמ' נ).

"לאור המצב המשוער"

במשך כל השנים עודד הרבי את הרב לנדא להיות מעורב בפעולות ציבוריות שונות. כך למשל כתב לו ב"ג בסיוון תש"ז (איגרות-קודש, כרך יג, עמ' קע):

מה שכותב במכתבו אודות ההשתתפות בחבר הפעילים, נעם לי לקרות במכתבי'ע דאה"ק ת"ו אשר השתתף באסיפת רבנים מבין העולים החדשים, ויהי-רצון שתהיה זו התחלה טובה לחידוש פעולות ובפרט שמתקרבים לזמן החופש שבטח אפשר לנצלו באופן מיוחד, וגיוס כל הכוחות יכול להוסיף ולהגדיל התועלת.

על נטילת חלק בענייני הלכה ציבוריים כותב הרבי להרב לנדא כבר בכ"ו במרחשוון תשי"ט (איגרות-קודש, כרך ג, עמ' יד):

קראתי במכתבי'ע שלקח חלק באסיפת הרבנים הציע נוסח היתר עיסקא וכי' ושמחתי על כל פנים לידעיה זו.

שנים רבות אחרי-כך בבין המצרים תשל"ו

כעומק הירידה, גודל העלייה

מדוע נקבעה אבילות למשך זמן המציין חזקה וקביעות?

מדוע זמן האבילות שמציין את הירידה דחורבן בית המקדש והגלות, נקבע בשלושה (שבועות) – מספר שמורה על חזקה וקביעות!?

... ויש לומר, על-דרך שישנה מעלה בהעלייה שבאה על-ידי הירידה לגבי העלייה ד"מעלין בקודש", הנה על-דרך זה גם בהעלייה (שעל-ידי הירידה) גופא, דכאשר הירידה היא בהגבלה, כפי שנקבע בסדר הבריאה (על-ידי הקב"ה) אזי גם העלייה בהגבלה (– היא לפי ערך הירידה שגורמת את העלייה). דווקא כשהירידה היא שלא בהדרגה, נפעלת על-ידי זה עלייה שאף היא שלא בהדרגה. דוגמה לדבר – החילוק שבין העלייה הבאה על-ידי הירידה בבריאת המחלוקת ביום השני, לעומת העלייה שנפעלת כתוצאה מהירידה שעל-ידי חטא האדם:

הירידה דבריאת המחלוקת (הבדלה בין מים למים) ביום השני (ירידה בערך להמצב ביום אחד) קבעה הקב"ה מלכתחילה בסדר הבריאה, כדי שאחרי זה תהיה העלייה ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב, שלום ואחדות גם במקום התחלוקת, שאז הרי זה אחדות עמוקה יותר (כנ"ל). ועל דרך זה הוא הסדר ב(טבע ה)שכל בכלל, ובלימוד התורה במיוחד – שעל-ידי שקלא וטריא של סברות לכאן ולכאן, עד למחלוקת לשם שמים (בחינת שני), נעשה הדבר ברור יותר, עד כדי הכרעה אמיתית – הפסק דין להלכה (בחינת שלושה). ועל-דרך זה גם בהשפעת השכל מרב לתלמיד – ש"מתלמידי יותר מכולם", דווקא על-ידי זה שהרב יורד והוא מלביש את שכלו לפי ערך שכל התלמיד, נעשה עליו בשכל הרב. ועוד כיוצא בזה.

והיות שכל זה ירידה צורך עלייה כפי שהוקבעה בסדר הבריאה, מובן אם כן, דכשם שהירידה בהגבלה, כך גם העלייה הבאה לאחר זמן זה שאף היא בהגבלה.

כדי להגיע לעלייה שלא בערך – הרי זה דווקא על-ידי ירידה שלא בערך שהיא אינה בסדר הבריאה – כמו הירידה שנפעלת על-ידי חטא האדם (למטה מהירידה בסדר הבריאה – יום שני), שבחטא עצמו לא מורגשת העלייה דתשובה הבאה לאחר זמן.

ועל-דרך זה מובן גם בירידה שעל-ידי החטא גופא, שכאשר הירידה שעל-ידי החטא קשורה עם מספר של שלושה, שיש בו תוקף וקביעות (ואינו רק כסתם ירידה (שעל-ידי החטא) בדרך עראי) – הרי העלייה שנפעלת על-ידי זה נעלית יותר, עד שלא בערך לגמרי.

...יתירה מזו: היות שהפנימיות דכל הירידה היא העלייה שנפעלת מזה (נוסף לכך שירידה צורך עלייה), מובן, שפנימיות הירידה ד"תלתא דפורענותא" היא – העלייה הכי גדולה במספר שלושה שתתגלה לעתיד לבוא – הגילוי דג' מוחין, באופן של "פורענותא" מלשון "אתפריעו ואתגלין מיניה כל נהורין". ובפשטות – הגילוי דבית המקדש השלישי.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת מטות-מסעי תשי"ג. יתרת-מנחם – התועדות: תשי"ג, כרך ד)

"התעסק בעשיית המקווה"

כעבור ארבעה ימים (ח' מרחשון תשי" – שם כרך ג' עמ' רמ) כותב הרבי אל הרב אשר אברמסון:

כתבתי על-דבר-זה להרה"ג וכו' מוה"ר יעקב ש"י לנדא שהוא התעסק בעשיית המקווה ברוסטוב בהוראת כ"ק אדמו"ר נ"ע, ואם יודיעני איזה חדשות בזה כמובן אודיענך.

בשלהי חודש מרחשון קיבל הרבי את הרשימה והשיב לרב לנדא (שם):

בתשואת חן הגיעני מכתבו מטי"ו מרחשון, עם ההוראות שקיבל מכ"ק אדמו"ר בנידון המקווה, ותיכף לקבלתי שלחתי העתקה מחלק מכתבו זה להשואל, כמובן בהוראת שמו.

אל הרב אברמסון הנ"ל כותב הרבי:

וזה לא כבר הגיעני מענה מהרה"ג וכו' מהור"י ש"י לנדא, והנני מסגיר פה העתק ממנו, ובטח ימצא עניין בו. ומינייה ומינייהו תסתייעא מילתא ביותר דקדוק והידור.

לפני ששיגרם הראה אותם לחותנו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ אשר הגיהם ואישרם, כפי שכותב הרבי בשנת תש"ו (אגרות-קודש, כרך י"א עמ' רנ):

הוראות בענייני המקווה מכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, הם על-פי רשימת הרב מוה"ר יעקב ש"י לנדא – שהיו לעיני כ"ק מו"ח אדמו"ר כאן, ואישרם אשר נכונים המה, ולכן אין פלא שאינו מפורסם לעת-עתה בתוככי אני"ש, כיוון שרק כש שנים שנתפרסמו בארצות-הברית.

ובכ"ז בכסלו תשכ"ב כתב הרבי אל הרב דוד חנוין (אגרות-קודש, כרך כב, עמ' סו):

כיוון שהרה"ג וכו' הרי"י ש"י לנדא מבני-ברק דיבר בזה (וכנראה איזו פעמים) עם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, מהנכון שיתקשר עמו ויברר אצלו הפרטים בזה.

במכתבו מ"ג בניסן תשי" (אגרות-קודש' כרך ג' עמ' רעג) מפלפל הרבי עם הרב לנדא בנושא המקווה:

(א) מה שכתבתי לו הטעם לפעני"ד [לפי עניות

דעתי] בהוראות כ"ק אדמו"ר שהמים דמקווה התחתונה יכסו רצפת מקווה העליונה טרם יורמו לשם מים שאובים – נמוקי פשוט – כי אז תהיה נתינת מים שאובים במקווה כשרה, מה-שאינ-כן כשיכנסו מקודם מים שאובים יוכשרו רק ע"י השקה, וק"ל.

(ב) מה ששאלתי לטעם שלא החמיר כ"ק אדמו"ר גם בשיעור הדרי"ת הוא לא כדי לגבב חומרות, כלי כתי"ר במכתבו. כי אם ע"פ [על-פני] הידוע שבמקווה משתדלים לצאת ידי כמה וכמה דעות.

שורת הערות והארות שיגר הרבי כבר בקבלת הרשימה (אגרות-קודש, כרך ג, עמ' רכז) כשהרבי מבקש בענותנותו: "ות"ח מראש על ביאוריו והארותיו – באל"ף – ככהנ"ל". על מעלות והידורי המקווה – ראה בהרחבה בספר 'תיקוני מקוואות' (קה"ת תשנ"ח) מהרה"ח הרב שלום-דובער שיחי' לוינ.

הרבי מקפיד על כבודו של הרב לנדא

בספרו 'עבודת הקודש' (עמ' יח) מספר הרה"ח הרב שלום-דובער שיחי' לוינ, כי בשנת תשמ"ב שלח הרב יעקב לנדא אבד"ק בני-ברק לרבי חבילות תשובות הגאון מרוגוטשוב. הרבי כתב: "כדאי להרפסם", ולציין בהערה: "תשואת-חן שנתן להוציא-לאור כו".

כשהוכנסו עלי ההגהה של התשובות הללו בחוברת נא והעורך ציין את הרב לנדא לטובה לא הסתפק הרבי בכך וכתב:

"עייני אודותו בסוף-ספר 'טהרת המים' (טעלושקין) – על-כל-פנים מוכרח הנ"ל, הפוסק בבית אדמו"ר (מהרש"ב) ברוסטוב וכו' עתה הרב ראשי (דבני-ברק ותשואות-חן) תשואת-חן (שנתנם על-מנת להוציא-לאור)", וכך תוקן שם בהערה 8.

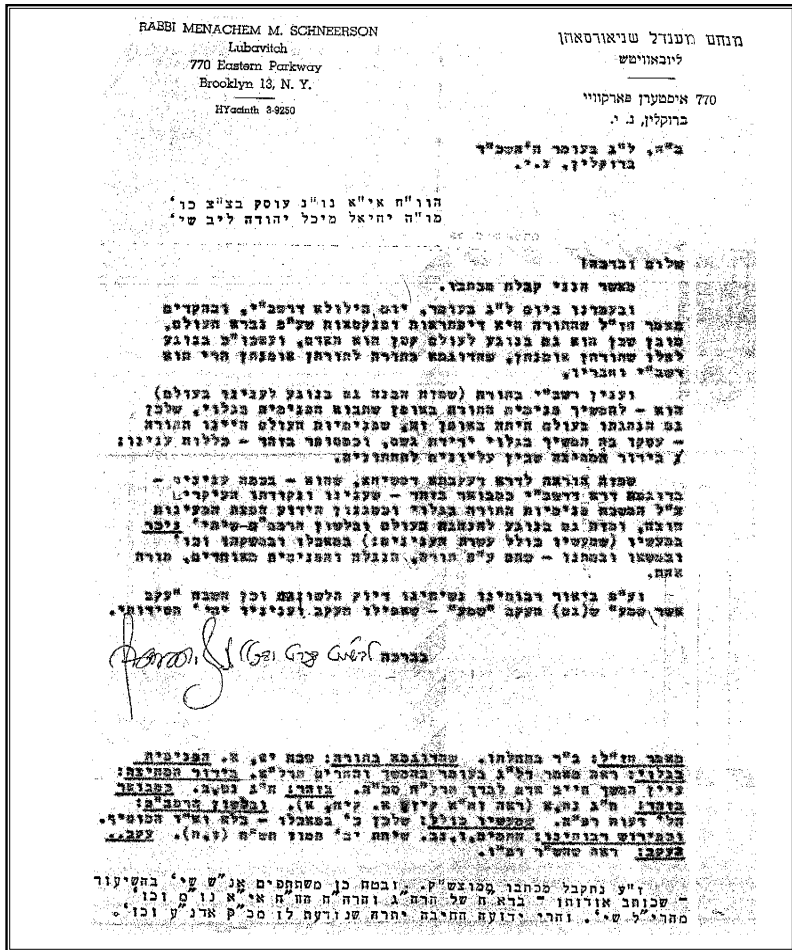
במכתבו של הרבי מ"א בניסן תשמ"ב [נדפס בספר 'מקדש מלך', עמ' 256] מודה הרבי לרב לנדא וכותב לו: "ת"ח במיוחד על שילוח העתק מכ[תבי] הרגצובי וכנראה עדיין לא נדפסו".

הגה"ח הרב יעקב לנדא ז"ל

חיבה יתרה נודעה לו מאת כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע □ הקשר נמשך גם עם בנו כ"ק אדמו"ר הרי"צ ואצל ממלא מקומו הרבי נשיא דורנו □ הרב שהרבי עודדו למעורבות יתר בעסקנות הכלל בארץ-הקודש, ואף קרא לאנ"ש להשתתף בשיעוריו □ רשימה ראשונה

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

נפתח רשימה זו בהוראה של הרבי מל"ג בעומר תשכ"ד המופיעה בשולי מכתב כללי-פרטי מאותו תאריך. המכתב נשלח להרה"ח ר' לייב זלמנוב שיח' מחשובי אנ"ש בכני-ברק) בפירסום ראשון:
ז"ע [=זה עתה] נתקבל מכתבו ממוצאי ש"י [=ממוצאי שבת קודש]. ובטח כן משתתפים אנ"ש ש"י בהשיעור – שכותב אודותו – בדאי"ח [=בדברי-אלוקים-חיים] של הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ מהרי"ל ש"י. והרי ידועה החיבה יתרה שנודעת לו מכ"ק אדמו"ר [=אדמו"ר (מהרש"ב) נשמתו עדן] וכו'.
גם הרה"ח הרב שמואל חפר שיח' זכה לשמוע מהרבי ב'חידות' דברי חיווק והתעוררות להשתתפותם של אנ"ש בשיעורי חסידות שנמסרו על-ידי הרב לנדא.
"נודע לשם ותהילה"
לאחר פטירת הרב לנדא ז"ל כתב עליו הרבי (צוטט ב'מי מלך', כרך ב, עמ' 895): "נודע לשם ולתהילה בעד מעשיו הכבירים וכו' מוה"ר יעקב ע"ה".
רשימתנו זו עוסקת אפוא בגאון הרב יעקב לנדא שזכה לעמוד בקירוב ובקשרי ידידות (כפי שהרבי מתבטא באגרת משנת תשכ"ו, אגרות-קודש, כרך כד, עמ' רסה – על יסוד

מוהרי"צ – פנה הרבי נשיא דורנו לרב לנדא: על-דבר זה בפרטיות האפשרית ומה טוב עם הוראת הנימוק לשלימות הדבר, אם ידוע הוא.
מתעסקים במקומות אחדים בעשיית מקווה של מי גשמים ושאלו אם יש איהו עניינים ופרטים אשר אנ"ש מקפידים או מהדרים עליהם על-כל-פנים ביחוד, ובאשר ידעתי אשר הוא היה מהמתעסקים בכונן זה בראסטאו ובליספסק שמע בזה כמה עניינים והוראות מכ"ק אדמו"ר נ"ע, הנה תשואת-חן תשואת-חן אם יואיל לכתוב לי